

"مقاله پژوهشی"

تحلیل عاملی اثرات گردشگری بر توسعه اشتغال کشاورزی زنان روستایی در شهرستان بویراحمد

مرضیه مرادی^۱ و مصطفی احمدوند^۲

۱- دانشجوی کارشناس ارشد توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه یاسوج
۲- دانشیار ترویج و توسعه کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه یاسوج، (نویسنده مسؤل: mahmadvand@yu.ac.ir)
تاریخ ارسال: ۹۹/۰۶/۱۴ تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۱/۴

صفحه: ۷۸ تا ۸۶

چکیده

گردشگری روستایی پتانسیل‌های فراوانی برای ایجاد کسب و کارهای کوچک دارد و قادر است به توسعه اشتغال در حوزه کشاورزی کمک کند. بر این اساس، هدف این پیمایش، شناسایی و دسته‌بندی اثرات گردشگری بر توسعه اشتغال کشاورزی زنان روستایی در دهستان کاکان در شهرستان بویراحمد بود. جامعه آماری تحقیق شامل زنان دو روستای هدف گردشگری در دهستان مذکور بود. برای این منظور، ابتدا زنان ۱۵-۶۴ سال شناسایی شدند (۴۳۳ نفر)، آنگاه بر اساس جدول تعیین حجم نمونه‌ی بارتلت و همکاران، تعداد ۱۶۵ زن روستایی به‌عنوان نمونه برآورد و به‌صورت متناسب در بین دو روستای هدف توزیع شدند. پرسشنامه مهم‌ترین ابزار جمع‌آوری داده‌ها در تحقیق حاضر بود. روایی صوری پرسشنامه توسط متخصصان مربوطه تأیید شد و پایایی آن نیز با انجام مطالعه‌ی راهنما و با محاسبه‌ی ضریب تنای ترتیبی ($0=+/50$) تأیید گردید. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل عاملی اکتشافی بهره گرفته شد. بر اساس نتایج، بارزترین اثرات گردشگری بر اشتغال‌زایی کشاورزی زنان روستایی در شش عامل دسته‌بندی شدند که این عوامل در مجموع ۵۹/۲۷ درصد از واریانس کل عامل‌ها را تبیین می‌نمایند. این شش عامل بر اساس محتوای گویه‌ها تحت عنوان‌های تولیدی، اقتصادی، سرمایه‌ای، خدماتی، رفاهی، و اجتماعی نام‌گذاری شدند. در میان این عوامل، بیشترین سهم مربوط به عامل تولیدی بود که این عامل ۲۲/۸۲ درصد از واریانس کل را تبیین نمود و کمترین اثر مربوط به عامل اجتماعی است که ۴/۴۷ درصد واریانس عامل‌ها را به‌خود اختصاص داد. در پایان، پیشنهاد می‌گردد در شورای اسلامی روستاهای هدف، دفاتر اشتغال و کارآفرینی گردشگری روستایی ایجاد گردد تا به توسعه اشتغال زنان روستایی به‌صورت هدفمند پرداخته شود.

واژه‌های کلیدی: اشتغال‌زایی کشاورزی زنان، بوم‌گردی روستایی، توسعه روستایی، دهستان کاکان، گردشگری روستایی

مقدمه

از برابری فرصت‌ها به‌واسطه تسریع در گردش مالی در فضای روستا می‌شود (۲۰). بی‌تردید توسعه گردشگری روستایی موجب عرضه و فروش محصولات کشاورزی به گردشگران و در نتیجه رونق و توسعه کشاورزی می‌گردد. دهستان کاکان از توابع بخش مرکزی شهرستان بویراحمد در ۳۰ کیلومتری جنوب شرقی یاسوج قرار دارد. آب و هوای این منطقه در فصول بهار و تابستان مطبوع و دلپذیر و در زمستان سرد است. این منطقه دارای جاذبه‌های طبیعی و منحصر به فرد و یکی از مناطق هدف گردشگری استان کهگیلویه و بویراحمد می‌باشد و هرساله پذیرای مسافرانی است که از سراسر کشور به‌خصوص مناطق جنوبی و حتی کشورهای همسایه به این منطقه سفر می‌کنند. مهم‌ترین جاذبه‌های طبیعی این دهستان آبشار مارگون در مرز دو استان کهگیلویه و بویراحمد و فارس، چشمه‌های طبیعی (چشمه‌ریزی، چهل چشمه، چشمه‌عباسی، آب‌نهر و ...)، معادن نمک (سیبک، تخت و ...) و مهم‌تر از همه پیست اسکی کاکان می‌باشد (۱۶). از آنجا که معمولاً راه‌آورد صنعت گردشگری بسیار پیچیده و در مناطق گوناگون متفاوت است، اثراتی را که بر جا می‌گذارد در مناطق و نواحی مختلف نیز متفاوت می‌باشد. از این رو، شناسایی پیامدها و تأثیرات بجامانده در مناطق گردشگری و دستیابی به توازن و توسعه پایدار گردشگری امری اجتناب‌ناپذیر می‌باشد. در دهستان

گردشگری در رشد و توسعه اقتصادی کشورها به‌ویژه کشورهای در حال توسعه نقش و اهمیت به‌سزایی دارد، به‌گونه‌ای که گروهی آن‌را به‌منزله‌ی یک فعالیت اقتصادی عمده می‌دانند. بنابراین، سرمایه‌گذاری در صنعت گردشگری یکی از روش‌های مورد توجه کشورها در زمینه‌ی ایجاد فرصت‌های شغلی و رفاهی از بیکاری است (۱۷). در واقع، توسعه و گسترش صنعت گردشگری در نواحی محروم لیکن دارای پتانسیل‌های لازم یکی از راهبردهایی است که اخیراً در اغلب کشورهای جهان مورد توجه قرار گرفته است (۱۴). بدیهی است کشورهای که از طبیعت متنوع و قابل‌ارائه برخوردار هستند سالانه میلیون‌ها دلار از طبیعت و مناطق حفاظت شده خود درآمد ارزی دارند (۱۶). گردشگری روستایی یکی از زمینه‌های نسبتاً مطلوب در توسعه روستایی است که می‌تواند در توانمندسازی مردم محلی و تنوع‌بخشی اقتصادی و رشد آن، ارتقای استانداردهای زندگی نقش عمده‌ای داشته و فرصت‌ها و امکاناتی را به‌ویژه برای اشتغال و درآمد روستاییان فراهم سازد (۱۴). همچنین، با افزایش درآمد روستاییان از طریق ارائه خدمات و فروش تولیدات خود به گردشگران، تلاش برای به‌کارگیری استعدادها بالقوه برای کسب درآمد از راه رشد صنایع دستی روستایی و جذب سرمایه و به جریان انداختن آن در محیط روستا موجب دستیابی به سطحی

رنجبر و همکاران (۱۸) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند گردشگری به‌عنوان یکی از منابع درآمد و ایجاد اشتغال در سطح محلی می‌تواند رهیافتی برای توسعه اقتصادی باشد و همچنین گردشگری روستایی امکان افزایش درآمد خانوار روستایی، اشتغال‌زایی و جلوگیری از مهاجرت‌های روستایی را در بستر بهبود کیفیت زندگی در روستا فراهم می‌کند.

بدری و همکاران (۲) اثرات اقتصادی گردشگری بر نواحی روستایی را به‌صورت مطالعه‌ی موردی در نواحی روستایی بخش مرکزی نوشهر مورد بررسی قرار دادند. نتایج کلی این تحقیق نشان داد که گردشگری منجر به اثرات و پیامدهای مثبت همچون اشتغال‌زایی، به‌ویژه اشتغال برای جوانان و افزایش درآمد ساکنان و ضریب تکاثری در نواحی روستایی حوزه‌ی مذکور شده است.

برایدانکن و ویکنز (۵)، در مطالعه‌ای مسیر توسعه‌ی گردشگری روستایی و نیز نقاط ضعف این صنعت را در کشور آفریقای جنوبی مورد بحث و بررسی قرار دادند. آنها در این پژوهش نشان دادند گردشگری روستایی باعث افزایش قابلیت‌های اقتصادی مناطق حاشیه‌ای شهرها و همین‌طور روستاها گردیده و در عین حال انجام اصلاحات اجتماعی را در این مناطق تسریع کرده است. همچنین، گردشگری باعث کاهش فقر روستایی گردیده و دریافت‌های فرهنگی نوینی را برای مناطق روستایی به ارمغان آورده است. میسون و شین (۱۵)، در تحقیقی اثرات گردشگری را ایجاد شغل، ایجاد خدمات جدید محلی، تشویق سرمایه‌ی اجتماعی، تهیه تسهیلات اجتماعی بیان کردند. همچنین، نتایج مطالعه کاناسکاران و همکاران (۱۳)، اثرات مثبت گردشگری روستایی را در قابلیت‌های بهتر پذیرایی، اقتصادی، دانش کارآفرینی، مزایای اجتماعی - فرهنگی، ازدحام جمعیت، و آگاهی نشان دادند. مهدیان بروجنی (۱۶) در پژوهش خود بیان کرد که مهمترین اثرات اقتصادی گردشگری روستایی افزایش درآمد، افزایش تقاضا برای محصولات کشاورزی و افزایش اشتغال برای روستائیان است. اثرات اجتماعی این صنعت نیز بهبود رفاه اجتماعی و سرمایه‌ی اجتماعی در بین روستائیان است. ایمنی قشلاق و هاشمی (۹) در پژوهش خود تحت عنوان نقش گردشگری در توسعه‌ی کارآفرینی زنان روستایی نشان دادند در روستاهای هدف گردشگری مشاغل همچون صنایع دستی، مغازه‌ی فروش محصولات محلی، عرضه گیاهان دارویی، تهیه و فروش غذاهای محلی، بازارچه‌های محلی برای فروش محصولات فصلی برای گردشگران وجود دارد. نتایج حاصل از پژوهش داورخانی و همکاران (۷) نشان داد ساکنین روستاهای گردش‌پذیر از ویژگی کارآفرینانه بالاتری برخوردارند و دلیل آن تعاملات فرهنگی در اثر حضور گردشگران و همچنین زیرساخت‌های اولیه و وجود فرصت‌های جدید در اثر گردشگری است. خلیل و همکاران (۱۲)، در پژوهش خود نشان دادند روستائیان با توجه به مشاهده‌ی منافع گردشگری به‌طور فزاینده‌ای با روحیه‌ی کارآفرینی شروع به ابتکار عمل در زمینه‌ی استفاده از قابلیت‌های گردشگری نمودند. نتایج حاصل از پژوهش بارنسا (۴)، نشان داد که توسعه‌ی گردشگری روستایی نه تنها درآمد

کاکان با توجه به اینکه زنان روستایی علاوه بر خانه‌داری در زمینه‌ی صنایع دستی (فرش، گلیم، جاجیم و ...)، پرورش مرغ بومی، فرآوری محصولات کشاورزی، دامی و گیاهان دارویی فعالیت دارند، صنعت گردشگری می‌تواند بازار مناسبی برای فروش محصولات و صنایع دستی آنان فراهم آورد. بر اساس مطالب ذکرشده و با توجه به توان بالقوه بالای گردشگری روستایی لازم است با استفاده از تمامی امکانات و قابلیت‌های موجود، اقداماتی در راستای توسعه‌ی صنعت گردشگری و ایجاد اشتغال و درآمد زنان روستایی صورت پذیرد (۱۶).

هرچند تحقیقات اندکی در زمینه‌ی رابطه‌ی توسعه‌ی گردشگری و اشتغال در دنیا و خصوصاً در ایران صورت گرفته، اما پژوهش‌های قابل‌توجهی در مورد گردشگری انجام شده است (۱۷) که در ادامه به برخی از تحقیقات تجربی در این زمینه اشاره می‌شود.

تقوایی و همکاران (۲۱) در مقاله‌ای تحت عنوان عوامل مؤثر در توسعه‌ی گردشگری شهری کرمانشاه به این نتیجه رسیدند که وجود زمینه‌های اشتغال‌زایی، درآمدزایی ارزی و سرمایه‌گذاری محلی از قابلیت‌های توسعه‌ی گردشگری است. همچنین، میرزایی (۱۷) در پژوهش خود نشان داد گردشگری روستایی زمینه‌ی اشتغال فصلی را در منطقه کرمانشاه به‌ویژه در فصل بهار فراهم ساخته و شاغلان دیگر بخش‌های اقتصادی و به‌ویژه بخش کشاورزی را به‌سوی خود جذب کرده است.

نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش ابراهیمی کوهبنه و ایزد (۸) نشان داد، ورود گردشگران تأثیرات مثبت و معنی‌داری بر بهبود درآمد مالی اهالی و توسعه‌ی اقتصادی روستاهای هدف گردشگری داشته است. سجادی و احمدی (۱۹) در تحقیق خود نشان دادند که افزایش درآمد دستگاه‌های دولتی از قبیل دهیاری‌ها، بخشداری‌ها، شهرداری‌ها و ... از مهمترین اثرات گردشگری روستایی به‌شمار می‌آید و همچنین باعث افزایش اشتغال زنان و جوانان روستایی به‌واسطه تولید محصولات محلی و صنایع دستی و فروش آنان به گردشگران در بازارهای محلی می‌گردد. در ابعاد اجتماعی نیز ورود گردشگران به مناطق روستایی باعث ارتباطات مردمی و تغییر در فرهنگ مردم بومی می‌شود. همچنین، نتایج پژوهش آزادخانی و تیموری (۱) نشان داد که توسعه‌ی گردشگری بر اشتغال زنان در بخش صنایع دستی، دفاتر خدمات مسافرتی، لباس و موسیقی محلی و میراث فرهنگی تأثیر داشته و باعث بهبود آن شده است.

جعفری (۱۰)، در پژوهش خود به این نتیجه رسید که چنانچه مشارکت زنان در زمینه‌ی اشتغال و فعالیت‌های اقتصادی بیشتر باشد، رفاه اجتماعی نیز بیشتر خواهد بود، زیرا مشارکت زنان در بازار کار، موجب کاهش نرخ باروری، افزایش سطح تولید، افزایش درآمد سرانه و در نتیجه افزایش رفاه اجتماعی کل جامعه می‌شود. همچنین، کای و همکاران (۶)، در پژوهش خود نشان دادند سطح آگاهی میزبان از متغیرهای اجتماعی تأثیرگذار بر درک آنها از گردشگری است. بختیاری و یزدانی (۳) در پژوهش خود دریافتند گردشگری به‌صورت یک بخش فعال اقتصادی موجب افزایش سطح اشتغال می‌شود.

آماري پژوهش را زنان روستايي فعال (۱۵ تا ۶۴ سال) دهستان کاکان در شهرستان بویراحمد تشکیل می‌دادند که طبق اطلاعات و آمار مرکز خدمات جهاد کشاورزی دهستان کاکان، تعداد آنها ۴۳۳ نفر بود. آن‌گاه بر اساس جدول بارتلت و همکاران (۵)، ۱۶۵ نفر به‌عنوان حجم نمونه تعیین و به‌طور تصادفی انتخاب و با استفاده از پرسش‌نامه مورد مطالعه قرار گرفتند. اطلاعات پس از گردآوری کدگذاری شد و ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها نرم‌افزار SPSS بود که آزمون‌های آماری توصیفی مانند، فراوانی، میانگین، انحراف معیار، ضریب تغییرات، و آزمون‌های استنباطی مانند همبستگی و تحلیل عاملی اکتشافی مورد استفاده قرار گرفت.

نتایج و بحث

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، سن زنان مورد مطالعه در این پژوهش بین ۱۵ تا ۶۴ متغیر بود و میانگین سن آنها در حدود ۴۳ سال با انحراف معیار ۱۱ سال بود. بیش از نیمی از زنان تحصیلات ابتدائی داشتند (۵۵/۶ درصد). این در حالی است که تنها ۶ درصد آنها از تحصیلات دانشگاهی برخوردار بودند. از لحاظ نوع فعالیت اغلب قریب به اتفاق آنها شغل کشاورزی داشتند (۹۴/۹- درصد). با توجه به اینکه اکثریت جامعه‌ی مورد مطالعه در این پژوهش را زنان روستایی با تحصیلات کم تشکیل دادند، لذا لازم است در تدوین فعالیت‌های توسعه‌ای به مقوله تحصیلات و بهبود آن توجه شود.

به‌منظور تحلیل نظرات زنان روستایی در دهستان کاکان در مورد بارزترین اثرات گردشگری بر توسعه‌ی اشتغال کشاورزی زنان از یک پرسش‌نامه‌ی ۳۰ گویه‌ای در قالب طیف پنج قسمتی استفاده شد. سپس با توجه به میانگین، گویه‌ها اولویت‌بندی شدند. جدول ۱، اثرات گردشگری بر توسعه‌ی اشتغال زنان روستایی را بر حسب رتبه نشان می‌دهد. دامنه‌ی میانگین از ۲- تا ۲ (به‌شدت کاهش‌یافته تا به‌شدت افزایش‌یافته) بود.

همان‌گونه که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، بهبود تولید و فروش لبنیات (میانگین ۱/۴۳، انحراف معیار ۰/۷۱) مهمترین اثر گردشگری بر اشتغال زنان روستایی بوده است. سجادی و احمدی (۱۹)، نیز در تحقیق خود نشان دادند از مهمترین اثرات گردشگری افزایش اشتغال زنان به‌واسطه‌ی تولید محصولات محلی و فروش آن به گردشگران است. جمع‌آوری و فروش خشکبار دومین اثری است که گردشگری بر اشتغال زنان داشته است (میانگین ۱/۲۶، انحراف معیار ۰/۷۲). پس از آن، سومین اثر گردشگری بر اشتغال زنان، جمع‌آوری و فروش گیاهان دارویی (میانگین ۱/۲۳، انحراف معیار ۰/۷۱) است.

اضافی و فرصت‌های شغلی ایجاد می‌کند بلکه صنایع دستی روستا را نیز زنده می‌سازد.

با استناد به پیشینه نگاشته‌ها و نتایج پژوهش‌های گذشته، می‌توان اثرات گردشگری بر توسعه‌ی اشتغال زنان روستایی را در دسته‌ها و موارد متنوع و مختلفی از جمله اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ... نشان داد که دارای زیرمجموعه‌هایی مختص خود از قبیل، افزایش تقاضا برای تولیدات زنان روستایی، جلب سرمایه‌گذار محلی، افزایش تقاضای نیروی کار، اشتغال‌زایی و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید، تقاضا برای تولیدات محلی، ریسک‌پذیری در زنان روستایی، ایجاد بازارچه‌ی محلی جهت فروش صنایع دستی و تولیدات، جلوگیری از مهاجرت، کارآفرینی، افزایش بهره‌وری، افزایش پس‌انداز و استقلال مالی می‌باشند. از این رو، هدف پژوهش حاضر شناسایی و دسته‌بندی اثرات گردشگری بر اشتغال کشاورزی زنان روستایی در دهستان کاکان بود.

مواد و روش‌ها

تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و بر اساس روش، توصیفی و تحلیلی است که در جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها از روش‌های اسنادی و میدانی (پرسش‌نامه و مصاحبه ساختارمند) استفاده شد. این تحقیق به‌منظور شناسایی اثرات گردشگری بر توسعه‌ی اشتغال کشاورزی زنان روستایی دهستان کاکان در شهرستان بویراحمد صورت گرفت. برای این منظور، از یک پرسش‌نامه‌ی محقق‌ساخته حاوی ۴۱ گویه استفاده به‌عمل آمد. پرسش‌نامه در دو بخش اصلی طراحی گردید؛ بخش نخست حاوی ۳۰ گویه اثرات احتمالی گردشگری بر توسعه‌ی اشتغال و کارآفرینی زنان روستایی در بخش کشاورزی را مورد توجه قرار می‌داد و بخش دوم نیز به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و فردی زنان روستایی مورد مطالعه از قبیل وضعیت اشتغال، درآمد و مشخصات فردی (وضعیت تأهل، سن، میزان تحصیلات و رشته تحصیلی) می‌پرداخت. برای تدوین گویه‌های پرسش‌نامه‌ی مذکور علاوه بر مرور گسترده‌ی ادبیات تجربی موضوع، از سوی محققان نیز مشاهدات و بررسی‌های اولیه‌ای از منطقه صورت پذیرفت. گویه‌ها حاوی اثرات گردشگری به‌صورت طیف پنج‌گزینه‌ای (به شدت کاهش یافته = ۲- تا به شدت افزایش یافته = ۲) طراحی گردیدند. روایی پرسش‌نامه تحقیق توسط پانلی ۶ نفر از متخصصان و اساتید توسعه‌ی روستایی دانشگاه یاسوج و گردشگری استان کهگیلویه و بویراحمد طی چند مرحله مورد اصلاح و سپس مورد تأیید قرار گرفت. علاوه بر آن، قبل از انجام داده‌برداری، پایایی پرسش‌نامه نیز از طریق محاسبه تنای ترتیبی ($\theta = 0/50$) مورد سنجش قرار گرفت که تنای ترتیبی حکایت از پایایی گویه‌های پرسش‌نامه داشت. جامعه‌ی

جدول ۱- رتبه‌بندی اثرات گردشگری بر توسعه‌ی اشتغال زنان روستایی

Table 1. Ranking the effects of tourism on development of rural women's employment

رتبه	انحراف معیار	میانگین	اثرات گردشگری بر اشتغال‌زایی
۱	۰/۷۱	۱/۴	تولید و فروش محصولات لبنی
۲	۰/۷۲	۱/۲	جمع‌آوری و فروش خشکبار
۳	۰/۷۱	۱/۲	جمع‌آوری و فروش گیاهان دارویی
۴	۰/۹۷	۱/۲	تولید و فروش صنایع دستی
۵	۰/۸۸	۱	کیفیت زندگی
۶	۰/۷۶	۰/۹	تولید و پرورش طیور
۷	۰/۷۵	۰/۸	یادگیری صنایع دستی
۸	۰/۸۶	۰/۸	تمایل به سرمایه‌گذاری
۹	۰/۸۳	۰/۸	دریافت تسهیلات
۱۰	۰/۸۳	۰/۸	پس‌انداز شخصی
۱۱	۱/۰۲	۰/۸	قیمت کالاها و تولیدات محلی
۱۲	۰/۸۴	۰/۷	پخت و فروش غذاهای محلی
۱۳	۰/۸۸	۰/۷	تهیه و فروش چاشنی
۱۴	۰/۸۶	۰/۶	مالکیت بر زمین و تولید
۱۵	۰/۸۹	۰/۶	قدرت خرید
۱۶	۰/۸۴	۰/۶	دارایی‌های زنان
۱۷	۰/۹۳	۰/۷	ایجاد بازارچه‌های محلی
۱۸	/۹۱	۰/۷	ساعت کاری
۱۹	۱/۰۹	۰/۷	اشتغال فصلی و پاره وقت
۲۰	۰/۹۲	۰/۶	فرصت‌های شغلی جدید
۲۱	۰/۹۷	۰/۶	پخت و فروش نان و شیرینی
۲۲	۰/۹	۰/۵	برگزاری جشنواره‌های ویژه‌ی زنان
۲۳	۱/۰۳	۰/۶	استقلال مالی
۲۴	۰/۹۷	۰/۵	ایجاد کارگاه‌های صنایع دستی
۲۵	۱/۱۱	۰/۶	کارآفرینی و انجام فعالیت‌های جدید
۲۶	۰/۹	۰/۴	تشکیل تعاونی‌های تولید
۲۷	۱/۰۴	۰/۵	ابتکار و خلاقیت
۲۸	۰/۹۲	-۰/۴	میزان بیکاری
۲۹	۱/۲۱	-۰/۴	غذا خوری و رستوران‌داری
۳۰	۱/۴۱	-۰/۳	مهمان‌داری و مهمان‌پذیری

دامنه میانگین‌ها بین ۲ تا ۲- است

از آن در هر شرایطی وجود ندارد. داده‌هایی برای تحلیل عاملی اکتشافی مناسب هستند که شایستگی لازم برای این کار را داشته باشند. برای این منظور از آزمون بارتلت و ضریب KMO استفاده می‌شود. در صورتی که مقدار KMO کمتر از ۰/۵۰ درصد باشد، داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب نیستند. اگر مقدار آن بین ۰/۵۰ درصد تا ۰/۶۹ درصد باشد، داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب و می‌توان با احتیاط بیشتر به تحلیل عاملی پرداخت و اگر بزرگتر از ۰/۷۰ درصد باشد متغیرها بسیار مناسب خواهد بود (۱۱). این ضریب در این مطالعه ۰/۶۵/۹ درصد به دست آمد که رقم مناسبی است. آزمون بارتلت نیز در سطح یک درصد (Sig.=۰/۰۰۱) معنی‌دار شد. پس از اطمینان از مناسب بودن داده‌ها برای انجام تحلیل عاملی اکتشافی، از چرخش وریماکس برای دستیابی به عامل‌های معنی‌دار استفاده شد. عوامل استخراج شده در جدول ۲ آمده است. این عوامل در مجموع ۵۹/۲۷ درصد واریانس مربوط به اثرات گردشگری بر توسعه‌ی اشتغال کشاورزی زنان روستایی در دهستان کاکان را تبیین می‌نمایند.

نتایج به دست آمده حاکی از آن است که بهبود مهمان‌داری و مهمان‌پذیری در آخرین رتبه قرار دارد (میانگین ۰/۳ انحراف معیار ۱/۴۱). زنان روستایی در کنار همسر خود به تلاش برای معیشت خانواده خود می‌پردازند. با توجه به اینکه زنان بیشتر در خانه به سر می‌برند به نگهداری یک یا چند دام بزرگ می‌پردازند و از طریق فروش شیر و فرآورده‌های لبنی آن کسب درآمد می‌کنند. همچنین، زنان در خانه خشکبار تولید می‌کنند. خشکبار معمولاً از خشک کردن محصولات باغی مانند سیب، آلو، زردآلو و ... به دست می‌آید که از فروش این محصولات بخشی از معیشت خانواده تأمین می‌گردد. قرار گرفتن دهستان کاکان در منطقه‌ی کوهستانی از زاگرس مرکزی و دامنه‌های دنا سبب گردیده تا گیاهان دارویی فراوانی مانند بومادران، درمنه، آویشن و ... رویش داشته باشند. زنان روستایی به خوبی طرز و موارد استفاده این گیاهان را می‌دانند و از فروش این گیاهان به گردشگرانی که به منطقه می‌آیند نیز کسب درآمد می‌کنند. با وجود توانمندی روش تحلیل عاملی اکتشافی در تحلیل داده‌ها، امکان استفاده

جدول ۲- عوامل استخراج شده همراه با مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی

Table 2. Extracted factors along with specific value, percentage of variance and percentage of cumulative variance

عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس ویژه	فراوانی تجمعی
عامل اول	۶/۸۴۸	۲۲/۸۲۷	۲۲/۸۲۷
عامل دوم	۴/۰۰۸	۱۳/۳۵۹	۳۶/۱۸۶
عامل سوم	۲/۱۸۸	۷/۲۹۲	۴۳/۴۷۸
عامل چهارم	۱/۹۲۰	۶/۳۹۹	۵۰/۴۶۸
عامل پنجم	۱/۴۷۶	۴/۹۲۱	۵۴/۷۹۸
عامل ششم	۱/۳۴۲	۴/۴۷۲	۵۹/۲۷۰

واریانس را به خود اختصاص دادند. هریک از عامل‌های فوق‌الذکر خود از چند گویه تشکیل شدند. وضعیت بارگذاری عامل‌ها در جدول ۳ آمده است.

بیشترین سهم را عامل اول (تولیدی) به خود اختصاص داده که حدود ۲۳ درصد واریانس ویژه است. عامل ششم (اجتماعی) نیز حدود ۴/۵ درصد واریانس را به خود اختصاص داده و در مجموع، این شش عامل حدود ۶۰ درصد کل

جدول ۳- نام عامل‌ها، مؤلفه‌ها و بار عاملی آنها

Table 3. The names of agents, components and their factor load

نام اثر	مؤلفه‌های اثر	بار عاملی
تولیدی	پخت و فروش غذا	۰/۸۴۲
	پخت و فروش نان و شیرینی	۰/۸۲۳
	تهیه و فروش چاشنی	۰/۶۵۶
اقتصادی	برگزاری جشنواره‌ها	۰/۵۹۱
	ابتکار و خلاقیت	۰/۸۷۱
	استقلال مالی	۰/۶۸۲
	توسعه‌ی کارآفرینی	۰/۷۶۳
	قدرت خرید	۰/۵۰۴
سرمایه‌ای	تمایل به سرمایه‌تولیدی	۰/۵۹۳
	تشکیل تعاونی زنان	۰/۵۴۹
	فرصت شغلی جدید	۰/۶۱۵
	قیمت کالا و تولیدات	۰/۷۸۶
خدمتی	اشتغال فصلی	۰/۶۷۴
	تولید و فروش صنایع	۰/۵۴۹
	تولید و فروش لبنیات	۰/۶۷۹
	غذاخوری و رستوران‌داری	۰/۸۳۳
	مهمان‌داری و مهمان‌پذیری	۰/۷۶۱
	جمع‌آوری و فروش خشکبار	۰/۵۵۱
مالکیتی	پس‌انداز شخصی	۰/۶۰۳
	مالکیت بر زمین و تولید	۰/۶۵۸
اجتماعی	کیفیت زندگی	۰/۶۶۷
	ایجاد کارگاه‌های صنایع دستی	۰/۶۷۵
	یادگیری صنایع دستی	۰/۶۲۰
	دارایی‌های زنان	۰/۶۱۶

زیادی دارد. بنابراین، فروش این محصولات به اولین عامل و مهمترین عامل عاملی اثرات گردشگری بر توسعه‌ی اشتغال زنان روستایی تبدیل شده است. همان‌گونه که جدول ۲ نشان می‌دهد، این عامل ۱۳/۳۵ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. به بیان دیگر، ۱۳/۳۵ درصد از اثرات گردشگری مربوط به عامل اقتصادی می‌باشد. ابتکار و خلاقیت، استقلال مالی، کارآفرینی و قدرت خرید از جمله متغیرهای تشکیل‌دهنده‌ی عامل اقتصادی هستند. داورخانی و همکاران (۷)، نشان دادند که ساکنین روستاهای گردش‌پذیر از ویژگی کارآفرینانه بالاتری برخوردارند. مهدیان بروجنی (۱۶)، نیز عنوان کرد مهمترین اثرات اقتصادی گردشگری افزایش درآمد و استقلال مالی روستاییان می‌باشد. کاناسکاران و همکاران

بر اساس جدول ۳، پخت و فروش غذای محلی، پخت و فروش نان و شیرینی، تهیه و فروش چاشنی و برگزاری جشنواره‌ها، متغیرهای تشکیل‌دهنده این عامل هستند. این عامل به تنهایی - ۲۲/۸ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. به بیان ساده‌تر، ۲۲/۸ درصد از اثرات گردشگری بر اشتغال زنان مربوط به عامل تولیدی است. نتایج این پژوهش با نتایج تحقیق ایمنی قشلاق و هاشمی (۹) مطابقت دارد، به گونه‌ای که گردشگری می‌تواند بازار مناسبی جهت پخت و فروش غذاهای محلی باشد. هر منطقه دارای غذاهای محلی مخصوص به خود است که معمولاً مسافران و گردشگران علاقه زیادی به سرو این غذاها دارند. همچنین، نان محلی موجود در منطقه نیز در بین مسافران و گردشگران طرفداران

داشتن زمین‌های مرغوب و آب فراوان دارای باغ‌های زیادی است که محصولات فراوانی دارد. همچنین، زنان روستایی نیز خود دارای فعالیت‌های اقتصادی می‌باشند. بنابراین، زنان خانه‌دار دهستان کاکان دارای پس‌انداز بیشتری نسبت به سایر مناطق می‌باشد و باتوجه به وضعیت اقتصادی مناسب دارای کیفیت زندگی بهتری می‌باشند. علاوه بر این، شرایط اقتصادی مناسب باعث شده - که زنان در دهستان کاکان نیز دارای مالکیت‌های باشد.

بر اساس جدول ۲ عامل اجتماعی ۴/۸ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. به بیان ساده‌تر، ۴/۸ درصد از اثرات گردشگری مربوط به عامل اجتماعی می‌باشد. متغیرهای ایجاد کارگاه‌های صنایع دستی، یادگیری صنایع دستی و دارای‌های زنان در این عامل قرار گرفتند. این عامل در بین عوامل موجود کمترین واریانس را دارد. برخی از زنان روستایی برای اشتغال یا به‌دلیل علاقه نسبت به مهارت‌های مختلف به یادگیری و آموزش این مهارت‌ها می‌پردازند. یکی از مهارت‌ها که بسیار مورد توجه قرار می‌گیرد، یادگیری صنایع دستی است که بسیار مورد توجه گردشگران قرار دارد. گاهی یادگیری این مهارت‌ها باعث بهبودآمدن کارگاه‌هایی می‌گردد که درآمد خوبی برای زنان روستایی دارد.

جدول ۴ نشان داد که عامل رفاهی دارای بالاترین میانگین می‌باشد. این امر نشان‌دهنده‌ی آن است که زنان روستایی به داشتن پس‌انداز و خرید ملک و مالکیت خود بسیار راضی می‌باشند. همچنین، عامل اجتماعی دارای دومین میانگین بوده که می‌تواند نشان داد زنان دوست دارند شاغل بوده و شغل آنها به تناسب جنسیت آنها باشد. به‌همین دلیل، زنان روستایی علاقه‌ی زیادی به یادگیری مهارت‌هایی مانند صنایع دستی دارند. سومین عامل از نظر میانگین، سرمایه‌های مشارکتی است. بسیاری از زنان از داشتن درآمدهای ناچیز راضی بوده و به‌همین دلیل تمایل به سرمایه‌گذاری و تشکیل تعاونی‌های زود بازده و با درآمد بالاتر دارند و از این‌رو این عامل دارای میانگین بالایی است. این در حالی است که زنان روستایی از درآمد حاصل از لبنیات و نان محلی رضایت کمتری نشان داده و عامل تولیدی دارای کمترین میانگین می‌باشد که می‌تواند به دلیل درآمد پایین فروش محصولات لبنی و نان محلی باشد. در نهایت، کمترین میانگین متعلق به عامل اقتصادی می‌باشد. زنان روستایی در منطقه مورد مطالعه از نظر استقلال مالی داشتن وضعیت مطلوب اقتصادی نسبت به سایر مناطق مجاور دارای وضعیت بهتری می‌باشند ولی با توجه به اینکه زنان روستایی استقلال مالی خود و کسب درآمدها را با مردها مقایسه می‌کنند از وضعیت موجود راضی نیستند، به همین دلیل عامل اقتصادی دارای کمترین میانگین می‌باشد.

(۱۳)، نیز اثرات مثبت گردشگری را در ابعاد اقتصادی و دانش کارآفرینی نشان دادند. زنان روستایی منطقه‌ی کاکان که در خانه به‌سر می‌برند در خانه به نگهداری طیور، دام به‌خصوص گاوهای شیری بومی، تولید خشکبار، فروش گیاهان دارویی و ... می‌پردازند. بنابراین، این زنان معمولاً دارای استقلال مالی بوده و به‌راحتی برای خود ایجاد اشتغال می‌کنند. از این‌رو، آنها دارای قدرت خرید می‌باشند و عامل اقتصادی یکی از مهمترین عوامل شناسایی شده می‌باشد.

بر اساس داده‌های جدول ۲ عامل سرمایه به تنهایی -۷/۳ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. به بیان دیگر، -۷/۳ درصد اثرات گردشگری بر اشتغال‌زایی زنان روستایی به عامل سرمایه‌ای آن‌ها برمی‌گردد. متغیرهایی که در این عامل جای گرفتند عبارتند از: تمایل به سرمایه‌ی تولیدی، تشکیل تعاونی زنان، فرصت شغلی جدید، قیمت کالا و تولیدات و اشتغال فصلی. در پژوهش تقوایی و همکاران (۲۱)، توسعه‌ی گردشگری عامل اشتغال‌زایی و سرمایه‌گذاری محلی بود. همچنین میرزایی (۱۷)، نشان داد گردشگری روستایی زمینه‌ای برای اشتغال فصلی به‌ویژه برای فصل بهار فراهم ساخته است. زنان روستایی در فصل‌های مختلف سال به فعالیت‌های متفاوتی می‌پردازند و از این جهت شغل اکثر این زنان فصلی بوده و در این میان برخی از زنان با تشکیل تعاونی‌ها به شغل‌های دائمی رو آوردند. از جمله شغل‌های که زنان با تشکیل تعاونی ایجاد کردند می‌توان به مرغداری، کارگاه تولید قارچ، گلخانه، قالی‌بافی، - گلیم‌بافی و ... اشاره کرد. این مشاغل فصلی نبوده و به‌همین دلیل برخی زنان برای خود با ایجاد تعاونی‌ها شغل دائمی ایجاد کردند.

متغیرهایی که در عامل چهارم قرار گرفتند عبارتند از: تولید و فروش صنایع دستی، تولید و فروش لبنیات، غذاخوری و رستوران‌داری و مهمان‌داری و مهمان‌پذیری. همان‌گونه که در جدول ۲ نیز مشخص است، درصد واریانس مقدار ویژه این عامل برابر -۶/۴ است و نشان می‌دهد عامل خدماتی در مجموع -۶/۴ درصد از واریانس کل متغیرهای تحت بررسی را تبیین می‌کند. سجادی و احمدی (۱۹)، نیز نشان دادند تولید محصولات محلی و صنایع دستی و فروش آنان به گردشگران از مهمترین اثرات گردشگری روستایی می‌باشد. همچنین آزادخانی و تیموری (۱)، به این نتیجه رسیدند که توسعه‌ی گردشگری بر اشتغال زنان در بخش صنایع دستی، تأثیر داشته و باعث بهبود آن می‌شود.

همان‌گونه که جدول ۲ نشان می‌دهد، عامل رفاهی ۴/۹ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. به بیان دیگر، ۴/۹ درصد از اثرات گردشگری مربوط به عامل رفاهی آن‌ها می‌باشد. جمع‌آوری و فروش خشکبار، پس‌انداز شخصی، مالکیت و کیفیت زندگی در این عامل قرار گرفتند. دهستان کاکان از جمله مناطق روستایی در کشور می‌باشد که به خاطر

جدول ۴- میانگین، انحراف معیار، ضریب تغییرات و اولویت‌بندی عامل‌ها

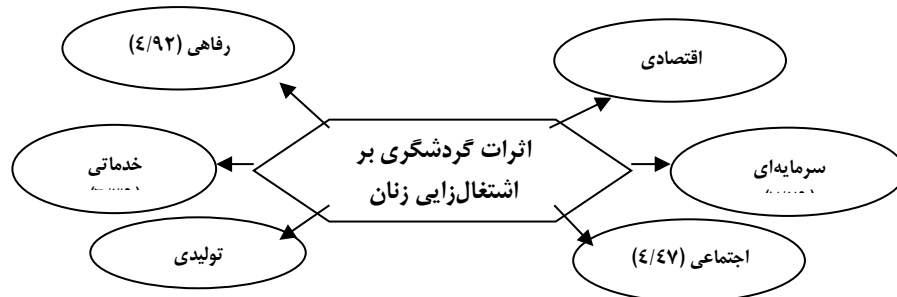
Table 4. Mean, standard deviation, coefficient of variation and prioritization of factors

رتبه	SD	میانگین	عامل
۱	۰/۵۸	۰/۹۴	رفاهی
۲	۰/۱۶	۰/۷۱	اجتماعی
۳	۰/۱۶	۰/۷۱	سرمایه‌ای
۴	۰/۷۳	۰/۶۶	تولیدی
۵	۰/۸۵	۰/۶۱	اقتصادی
۶	۰/۵۸	۰/۵۱	خدماتی

*: دامنه تغییرات ۲- تا ۲ می‌باشد

کارگاه‌های صنایع دستی، یادگیری صنایع دستی و داری‌های زنان را نام برد. با توجه به اینکه نگهداری دام و طیور به‌صورت سنتی و تولید خشکبار دارای درآمدهای معیشتی و ناچیز بوده، در حال حاضر زنان به راه‌اندازی کارگاه‌های تولیدی صنایع دستی آوردند.

شکل ۱ میزان تأثیر هر یک از شش عامل اثرات گردشگری بر توسعه‌ی اشتغال زنان روستایی را نشان می‌دهد. بر این اساس، عامل اجتماعی کمترین تأثیر را نسبت به پنج عامل دیگر بر اشتغال‌زایی زنان روستایی دارد. از متغیرهای تحقیق که در عامل اجتماعی جای گرفتند می‌توان ایجاد

شکل ۱- نسبت تأثیر عامل‌های ۶ گانه به‌عنوان اثرات گردشگری بر توسعه‌ی اشتغال زنان روستایی

Figure 1. Ratio of the effect of six factors as the effects of tourism on the development of rural women's employment

- پیشنهاد می‌گردد قابلیت‌ها و پتانسیل‌های گردشگری روستائی را ارتقاء یابند. برای اجرای این‌گونه طرح‌ها در مناطق روستائی دفاتر اشتغال و کارآفرینی گردشگری روستائی ایجاد شود. همچنین، توانمندسازی روستائیان از طریق برگزاری کلاس‌های آموزشی جهت فرصت‌های گردشگری منطقه.
- پیشنهاد می‌گردد طرح‌های روستائی در منطقه پیاده گردد که می‌تواند شامل تشویق و ترغیب ایجاد تورهای روستاگردی و گردشگری در منطقه، ساخت رستوران سنتی و مهمان‌پذیر، برگزاری جشنواره‌های روستائی و برقراری بازارهای روز برای فروش صنایع دستی، محصولات و غذاهای محلی روستائیان باشد.
- معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری موجود در منطقه مورد مطالعه در همایش‌های مختلف و همچنین سرمایه‌گذاری از طریق افزایش انگیزه بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در این منطقه که این امر نیازمند توجه دولت می‌باشد.
- حمایت دولت از نوآوران و کارآفرینان صنعت گردشگری در منطقه مورد مطالعه و برگزاری استارت‌آپ گردشگری در منطقه پیرامون ایده‌های نو برای توسعه این صنعت.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

یافته‌ها نشان داد شش عامل تولیدی، اقتصادی، سرمایه‌ای، خدماتی، رفاهی و اجتماعی به‌عنوان عوامل اثرات گردشگری بر توسعه‌ی اشتغال زنان روستائیمی‌باشند. در منطقه‌ی مورد مطالعه با توجه به اینکه زنان به فعالیت‌های مختلفی می‌پردازند دارای وضعیت اقتصادی مناسب‌تری می‌باشند. بسیاری از زنان به تولید محصولات لبنی و فرآورده‌های دام و طیور می‌پردازند، عده‌ای نیز محصولات باغی خانواده خود را به خشکبار تبدیل کرده و در نهایت به‌فروش می‌رسانند. این در حالی است که بسیاری از زنان با یادگیری مهارت‌های مختلف از جمله تولید قارچ و صنایع دستی به راه‌اندازی کارگاه‌های تولیدی مبادرت کرده و این تعداد از زنان از فعالیت‌های اقتصادی معیشتی و سنتی کم درآمد فاصله گرفته و به تشکیل تعاونی‌ها روی آورده که در نهایت درآمد بیشتری خواهند داشت. نتایج این تحقیق به‌طور کلی نشان می‌دهد گردشگری اثرات مثبت بر فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال زنان دارد.

منابع

1. Azadkhani, P. and S. Teymouri. 2016. Analysis and evaluation of the effects of tourism development on women's employment in Kermanshah province. The second international conference on new research findings in science, engineering and technology in Iran.
2. Badri, A., H. Motiei Langroudi, M. Salmani and N. Aliqolizadeh Firooz Jaei. 2009. Economic effects of tourism on rural areas. *Iranian journal of Geography and Regional Development*, 7(12): 13-35.
3. Bakhtiari, S. and M. Yazdani. 2010. Investigating the direct and indirect effects of tourism on employment. *Iranian journal of Economic Sciences*, 4(13): 49-60.
4. Baoren, S. 2011. Rural tourism in China. *Tourism Management*, 32(6):1438- 1441.
5. Bartlett, J.E., J.W. Kotrlik and C.C. Higgins. 2003. Organizational research: Determining appropriate sample size in survey research. *Information Technology, Learning, and Performance Journal*, 19(1): 43- 50.
6. Briedenhnn, I. and E. Wickens. 2004. Tourism routes as a tool for the economic development of rural areas- vibrant hope or impossible dream. *Tourism Management*, 25: 71- 79.
7. Cai, Y.P., G.H., Huang, Z.F. Yang, W. Sun and B. Chen. 2009. Investigation of public's perception towards rural sustainable development based on a two- level expert system at science direct. *Journal home page*, 36: 8910- 8924.
8. Dadvarkhani, F., M. Rezvani, S. Imeni Gheshlagh and K. Bouzarjomehri. 2011. Analysis of the role of tourism in the development of entrepreneurial characteristics and entrepreneurial orientation among rural youth (case study: Kandovan and Eskandaran villages of Osko city). *Iranian journal of Human Geographical Research*, 78: 169-195.
9. Ebrahimi Kouhbaneh, M. and E. Izad. 2014. Analysis of the consequences of tourism development on the development of rural areas (case study: Kaslian village, Mazandaran province). *Iranian journal of Agricultural Research and Development*, 1: 71-83.
10. Imeni Gheshlagh, S. and S. Hashemi. 2012. The role of tourism in the development of rural women entrepreneurship. *Iranian journal of Geography and Regional Development*, 10(18): 217-238.
11. Jafari, Gh. 2005. Women and social development. *Journal of women's Rights*, Issue 10.
12. Kalantari, Kh. 2003. Data processing and analysis in social and economic research. *Tehran Nashr-e Sharif*, 387 pp.
13. Khalil, F.I., L. Sambotin, M. Mayer, D. Jitaru and S. Tirchi. 2012. Study on the influence of rural tourism on the environment. *Journal Lucrări Științifice*, 14(4): 261- 264.
14. Kunasekaran, P., S. Ramachandran, M. Ruliyacob and A. Shuib. 2011. Development of farmers perception scale on agre tourism in cameron highlands, Malaysia. *World applied sciences*, 12: 10- 18.
15. Mahdavi, M., M. Ghadiri Masoom and N. Ghahremani. 2008. The effects of tourism on development by surveying the villages of Darreh Kohan and Sulqan. *Rural and Development Quarterly*, 11(2): 39-60.
16. Mehdiian Broujeni, M. 2011. Analysis of barriers to rural tourism development: The case of Dene region in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad province. *Dept. of Rural Development Management, Yasouj University, Yasouj, Iran*.
17. Mason, P. and J. Cheyne. 2000. Residents attitudes to proposed tourism development. *Annals of Tourism Research*, 27(2): 391-411.
18. Miraj, F. 2007. The effect of tourist attractions in Semnan province on employment dynamics. *Iranian Journal of Geographical Sciences*, 10: 39-57.
19. Mirzaei, R. 2009. The effect of rural tourism development on employment in oramanat region of Kermanshah. *Rural and Development Quarterly*, 12(4): 49-76.
20. Ranjbar, A., R., Tajabadi, S., Shabani, and B., Borhani Yazdi. 2011. The impact of tourism industry on job creation and sustainable entrepreneurship. *Conference on Tourism and Sustainable Development, in Iran*.
21. Sajjadi, A. and F. Ahmadi. 2013. Evaluating the effects of rural tourism in Fooman city from the perspective of rural community. *Iranian journal of Tourism -Management Studies*, 8(23): 155-175.
22. Safaeipour, M., S. Daman Bagh, H. Taheri and F. Razmgir. 2014. Analysis of the role of tourism in rural economy (case study: Ban zardeh rural district-Dalahou city). *Iranian journal of Rural Research*, 5(2): 423-444.
23. Taqvaei, M., H. Waresi and A. Safarabadi. 2012. Factors affecting the development of urban tourism in Kermanshah. *Scientific-Research Quarterly of the Geographical Society of Iran*, 10(33): 27-47.

Factor Analysis of the Effects of Tourism on the Development of Rural Women's Agriculture Employment in Boyer Ahmad County

Marzieh Moradi¹ and Mostafa Ahmadvand²

1- M.Sc. Student of Rural Development, Faculty of Agriculture, Yasouj University

2- Associate Professor of Agricultural Extension and Development, Faculty of Agriculture, Yasouj University,
(Corresponding author: mahmadvand@yu.ac.ir)

Received: 4 September 2020

Accepted: 23 January 2021

Abstract

Rural tourism has a great potential for creating small businesses and can help develop employment. Accordingly, the purpose of this survey study was to identify the effects of tourism on the development of agriculture employment of rural women in Kakan district, Boyer-Ahmad county. The statistical population of the study included women from two villages targeted for tourism in the mentioned rural area. For this purpose, women aged 15-64 years were identified first (433 people), then according to the sampling table of Bartlett et al., 165 rural women were estimated as a sample and distributed proportionally among the two target villages. Questionnaire was the most important tool for data collection in the present study. The face validity of the questionnaire was confirmed by a panel of experts and its reliability was also confirmed by conducting a pilot study and calculating the Theta coefficient ($\theta = 0.50$). Factor analysis was used to analyze the data. In this context, KMO test was first used to measure the internal consistency of items. Based on the obtained results, the most obvious effects of tourism on employment of rural women were classified into six factors, which explained 59.27% of the total variance of the factors. These six factors were named: Productive, Economic, Capital, Service, Welfare, and Social factors. Among the categories, the largest effect was related to the productive factor which explains 22.82% of the total variance and the smallest effect is related to the Social factor, which is 4.47% of the effects. Finally, it is suggested to establish employment offices and rural tourism entrepreneurship in the Islamic Council of the target villages in order to develop the employment of rural women in a targeted manner.

Keywords: Eco-village, Kakan village, Rural tourism, Rural development, Women's employment